

מה מעכב את השימוש במים אפורים בישראל?

מים ששימשו לרחצה או ניקיון דירות ("מים אפורים") יכולים לחסוך מים שפירים רבים, אבל משרד הבריאות אינו מזדרז לאשר שימוש חוזר

20:00 27.05.2015 [צפיר רינת](#)

כמה הצעות חוק, כמה ועדות מקצועיות ודיונים רבים בוועדות כנסת ובפורומים מקצועיים מסוגים שונים — כל אלה לא הצליחו להביא להסדרת השימוש במים אפורים בישראל. בשבועות האחרונים מומחים ופעילי סביבה עושים מאמץ נוסף לקדם את הנושא. מנגד עומד משרד הבריאות, שבאופן רשמי מביע תמיכה, אבל ממשיך להציב תנאים ודרישות, שעל פי גישתו נועדו להבטיח שימוש בטוח במים אלה. בגופים אחרים, כמו רשות המים, לא ממש לוחצים לקדם את העניין. אחרי הכל, עם מתקני התפלה גדולים, חיסכון כבר איננו בראש סדר העדיפויות.

מים אפורים הם מים שכבר שימשו לרחצה או לניקיון בתים. במדינות צחיחות כמו ישראל שימוש נוסף בהם יכול להיות אמצעי חשוב לחיסכון. אפשר, למשל, לנצל אותם להשקיית גינות ולהדחת אסלות במוסדות ציבור ובבתים משותפים ופרטיים. ההערכה היא, שפוטנציאל השימוש במים אלה יכול להגיע לעשרות מיליוני מטרים מעוקבים בשנה, דומה להיקף הייצור של מתקן התפלה בינוני.

חשיפה ישירה למים אפורים, או חדירה שלהם לצנרת של מי השתייה, עלולות להיות סיכון בריאותי. כדי שהשימוש החוזר יהיה אפשרי, יש להתקין מערכות הכוללות לא רק צנרת נפרדת, אלא גם אמצעי טיהור, שיטפלו בגורמי זיהום שונים, ובהם חיידקים וחומרי ניקוי. האישור הראשון לשימוש במים אפורים, לאחר עמידה בקריטריונים של טיהור, ניתן על ידי משרד הבריאות לפני 21 שנה. זה היה אישור לשימוש במי מקלחות של בריכת שחייה לצרכי השקיה. לאחר מכן ניתנו אישורים לשימוש במים כאלה במבני ציבור נוספים, בעיקר במרכזי ספורט.

דוגמה מעניינת למגוון השימושים האפשריים במים אפורים מספק הפרויקט של העמותה הסביבתית "שומרה לסביבה טובה". העמותה הקימה פיילוט (מתקן חלוץ) למערכת לטיפול במי מקלחות במקווה הראשי ברעננה. באחרונה קיבלה העמותה אישור עקרוני ממשרד הבריאות להפעלה סדירה של המערכת, ובכוונתה להשתמש בה גם כמתקן הדגמה להשקיית גינות ולהדחת אסלות במים אפורים שעברו טיפול. לדברי מנכ"ל שומרה, מרים גרמז, מערכת זו ומערכות דומות לה בטוחות דיין כדי להשתמש בהן גם באזורים צפופי אוכלוסייה.

משרד הבריאות לא הסכים לאפשר שימוש במים אפורים בבתים פרטיים בשל החשש שהם לא יטופלו כנדרש. כך נוצר מצב, שמתקנים רבים כאלה, שכבר הוקמו על ידי אנשים פרטיים, פועלים בלא אישור חוקי. על פי ההערכה, יש כיום כעשרת אלפים משקי בית המשתמשים במערכות שונות לניצול מים אפורים, בחב המקרים לצורך השקיית גינות.

"הקואליציה למיחזור מים אפורים בישראל", ששותפים בה מומחים בתחום המים, פועלת בשנים האחרונות כדי לקדם חקיקה ותקינה, שיאפשר שימוש נרחב במים כאלה, גם בבתים פרטיים. הקואליציה מסתמכת, בין היתר, על מחקרים שעשו בשנים אחרונות פרופ' עמית גרס מאוניברסיטת בן גוריון בנגב ופרופ' ערן פרידלר מהטכניון, על ההשלכות של שימוש כזה.

גרסו ופרידלר בחנו את היעילות של מתקן לטיהור מים אפורים ומצאו, שהוא מסוגל להפיק מים באיכות גבוהה, שאינם גורמים לנזק לקרקע בעת השימוש בהם. בנוסף, הם ערכו במסגרת מחקר סקר בריאות בקרב מי שמשתמשים במערכות לטיהור מים אפורים ובקרב מי שאין בביתם מערכות כאלה. הסקר לא מצא תחלואה עודפת מזיהומים מיקרוביאליים, בקרב המשתמשים במים אפורים. הקואליציה למיחזור מים אפורים היתה מעורבת גם במהלך של קביעת תקן למערכות טיפול במים אלה. בתחום זה, נראה שיש התקדמות. ועדה טכנית במכון התקנים עמלה על התקן במשך תקופה ארוכה, ואישרה אותו. בעקבות הערות שונות של משרד הבריאות נערכו דיונים נוספים, ובשבוע שעבר אושר התקן שוב על ידי הוועדה הטכנית – אולם בינתיים לא הסכים דני גולדשטיין, מנהל מכון התקנים, לחתום עליו. ממכון התקנים נמסר, שהיות ובאחרונה מונו שר ומנכ"ל חדש במשרד הבריאות, הוחלט לקיים עמם דיון על מנת לקבל החלטה סופית בקשר לתקן.

על פי משרד הבריאות, אפשר היום לעשות שימוש במים אפורים במבני ציבור, בכפוף לאישור מטעמו, ואנשיו מובילים כעת חקיקה שתאפשר שימוש במים כאלה גם בבתי פרטיים צמודי קרקע ובבנייני דירות. טיוטת החוק נמצאת בדיונים עם משרד הפנים, ובקרב יפורסם תזכיר. על פי משרד הבריאות, התקן יכול להיות כלי שיסייע לחקיקה ויתמוך בה, אך אין הוא יכול לשמש בפני עצמו בסיס לשימוש במים אפורים. אנשי הקואליציה למים אפורים מזכירים, שכבר היו כמה הצעות חוק בעניין שהגיעו לאישור הכנסת, והיה אפשר לקדם את החקיקה כבר לפני זמן רב.